

## TREGUESI I LËNDËS

LEGJENDA .....	2
KALENDARI I VAKSINIMEVE PEDIATRIKE .....	3
Oferta aktive është falas .....	3
VAKSINIMET E FËMIJËVE .....	4
VAKSINIMET E FËMIJËVE .....	5
NË VITIN E PARË TË JETËS .....	6
Një vaksinë e vetme kundër gjashtë sëmundjeve, një kundër pneumokokut, një kundër meningokokut b dhe një kundër rotavirus .....	6
<b>Difteria</b> .....	7
<b>Tetanos</b> .....	8
<b>Kolla e mirë</b> .....	9
<b>Poliomeliti</b> .....	10
<b>Hepatiti B</b> .....	11
<b>Infeksione nga Haemophilus influenzae të llojit b</b> .....	12
<b>Infeksione nga Streptococcus pneumoniae (pneumokoku)</b> .....	13
<b>Infeksione nga Neisseria meningitidis B (meningokoku B)</b> .....	14
<b>Infeksione nga rotavirus</b> .....	15
NË VITIN E DYTË TË JETËS .....	17
Një vaksinë kundër katër sëmundjeve e një kundër meningokokut C .....	18
<b>Fruthi</b> .....	20
<b>Shytat (Parotiti)</b> .....	20
<b>Rubeola</b> .....	21
<b>Lia e dhenve</b> .....	21
<b>Infeksione nga Neisseria meningitidis C (meningokoku C)</b> .....	22
Në moshën gjashtë-shtatë vjeçare .....	23
Përsëritjet e vaksinave .....	23
Pas moshës dhjetë vjeçare .....	24
<b>Lia e dhenve</b> .....	25
<b>Infeksione nga Papilloma virus njerëzor – HPV</b> .....	26
<b>Infeksione nga Neisseria meningitidis A, C, W<sub>135</sub>, Y (meningokoku ACWY)</b> .....	27
Vaksina që u ofrohen fëmijëve në rrezik .....	28
Vaksina që u ofrohen fëmijëve në rrezik .....	29
<b>Gripi</b> .....	29
<b>Hepatiti A</b> .....	30
<b>Infeksione nga Rotavirus</b> .....	31
<b>Infeksione nga Neisseria meningitidis (meningokoku)</b> .....	32
Vaksina të ofruara me çmimin e kostos .....	33
Informacione të tjera të dobishme .....	35

## LEGJENDA

### EKZAVALENTE (Cikli bazë):

○ DTPa	vaksina kundër Difterisë-Tetanosit-Kollës së mirë joqelizore – formulim pediatrik
○ IPV	vaksina kundër Poliomielitit të Inaktivizuar
○ HBV	vaksina kundër Hepatitit B
○ Hib	vaksina kundër <i>Haemophilus influenzae</i> b
<b>PNC</b>	vaksina kundër Pneumokokut të konjuguar
<b>Men B</b>	vaksina kundër Meningokokut B me 4 përbërës
<b>RotaV</b>	vaksina kundër Rotavirus
<b>MPRV</b>	vaksina kundër Fruthit-Parotitit (Shytave)-Rubeolës-Lisë së dhenve (për fëmijët e lindur nga 2016) MPRV 1: doza 1 – MPRV 2: doza 2
<b>Tdpa</b>	vaksina kundër difterisë-tetanosit-kollës së mirë joqelizore – formulim për të rritur
<b>Men C</b>	vaksina kundër Meningokokut C të konjuguar
<b>VAR</b>	vaksina kundër Lisë së dhenve VAR 1: doza 1 – VAR 2: doza 2
<b>HPV</b>	vaksina kundër Papilloma virus njerëzor
<b>Men ACW<sub>135</sub>Y</b>	vaksina kundër meningokokut A, C, W <sub>135</sub> , Y të konjuguar
<b>T<sub>0</sub></b>	injeksioni i dozës së 1-rë (Koha 0)
<b>1 muajsh</b>	injeksioni i dozës së 2-të pas 1 muaji nga doza e 1-rë
<b>6 muajsh</b>	injeksioni i dozës së 3-të pas 6 muajsh nga doza e 1-rë
<b>muaji i 3-të i jetës</b>	periudha që kalon nga mbushja e javës së 8-të të jetës deri në javën e 12-të të jetës.
<b>6 vjeç</b>	periudha që kalon nga mbushja 5 vjeç deri sa mbush 6 vjeç.

## KALENDARI I VAKSINIMEVE PEDIATRIKE

### Oferta aktive e falas

Vaksina	Viti i 1-rë				Viti i 2-të		Viti 6-7-të	Pas moshës 10 vjeç	
	3 muajsh	5 muajsh	7 muajsh	11 muajsh	13 -15 muajsh	15 -18 muajsh		12 vjeç	12 - 17 vjeç
Cikli bazë	Ekzavalente	Ekzavalente		Ekzavalente			DTPa-IPV		Tdpa-IPV
Pneumokoku	PNC	PNC		PNC					
Meningokoku	Men B	Men B	Men B		Men C	Men B			Men ACWY
Rotavirus	Rotavirus								
Fruthi Shytat (parotiti) Rubeola Lia e dhenve					MPRV 1		MPRV 2		
Lia e dhenve									VAR (2 doza me distancë të paktën prej 4 javësh)
Papilloma virus njerëzor								HPV (2 doza me distancë të paktën prej 5/6 muajsh sipas produktit)	

## VAKSINIMET E FËMIJËVE

## VAKSINIMET E FËMIJËVE

	Vaksinimi është një nga arritjet më të rëndësishme të mjekësisë. Falë vaksinimeve është mundësuar zhdukja në të gjithë botën e një sëmundjeje të rëndë si lia dhe eliminimi pothuajse tërësisht i poliomielitit.
<b>Plani Piemontez i Promovimit të Vaksinimeve</b>	Krahina Piemonte ka përditësuar Planin Piemontez të Promovimit të Vaksinimeve (PPPV), sipas ofertës vaksinore të përcaktuar nga Plani kombëtar i Parandalimit Vaksinor 2017-2019 (PNPV).
<b>Çfarë përmbajnë vaksinat</b>	Vaksinat janë të ndryshme sipas sëmundjes që duhet luftuar. Mund të përbëhen nga baktere ose viruse të vrara ose të dobësuar (që janë bërë të padëmshme), ose nga pjesë të tyre ose nga lëndë të prodhuara prej tyre të bëra jo aktive.
<b>Si veprojnë vaksinat</b>	Vaksinat veprojnë duke stimuluar sistemin e natyrshëm mbrojtës: sistemin imunitar. Ky ka si qëllim të prodhojë antitropa e qeliza mbrojtëse, në gjendje që të pengojnë shfaqjen e sëmundjes. Gjatë jetës sonë duhet të mbrohemi nga mijëra viruse e baktere që takojmë meqë janë të pranishme kudo në mjedisin që na rrethon.
<b>Cilat sëmundje luftojnë</b>	Vaksinat luftojnë sëmundje ngjitëse të rrezikshme për të cilat nuk ekzistojnë terapi (poliomieliti, tetanosi) ose terapia nuk është gjithnjë e efektshme (difteria, sëmundjet invazive nga hemofilia, nga meningokoku, nga pneumokoku, hepatiti B, lia e dheneve) ose sëmundje që mund të jenë shkak ndërlikimesh të rënda (fruthi, rubeola, shytat, kolla e mirë). Përveç kësaj, sot disponojmë vaksina për parandalimin e infeksioneve të shkaktuara nga disa viruse që, nga ana e tyre, mund të shkaktojnë kancer.
<b>Para vaksinimit</b>	Për të vaksinuar në mënyrë të vetëdijshme duhet që prindërit të kërkojnë gjithnjë informacione e sqarime shërbimit vaksinor e pediatrit të besuar. Para vaksinimit personeli shëndetësor i shërbimit verifikon që të mos ketë kundërlindime e merr në shqyrtim dokumentacionin shëndetësor të fëmijës (p.sh Axhenda e shëndetit). Prindërit ftohen t'i referojnë shërbimit vaksinor dhe pediatrit të besuar çdo dyshim e çdo vëzhgim që e konsiderojnë të dobishëm.
<b>Kundërlindime të rreme</b>	Nuk përfaqësojnë kundërlindime ndaj vaksinimit: <ul style="list-style-type: none"> <li>• temperatura &lt;38°C ose diarre e lehtë;</li> <li>• terapia antibiotike në zhvillim e sipër;</li> <li>• lindja para afatit, edhe me peshë të ulët;</li> <li>• ekzema e foshnjës në gji (rrebuli);</li> <li>• sindroma Down;</li> <li>• infeksioni nga HIV;</li> <li>• ekspozimi së fundi ndaj ngjitjes;</li> <li>• shtatzënia e nënës ose e një gruaje tjetër që bën pjesë në familje;</li> <li>• dhënia e gjirit.</li> </ul>
<b>Pas vaksinimit</b>	Pas vaksinimit në disa raste mund të paraqiten reaksione lokale si fryrje, skuqje ose dhimbje, që mund të trajtohen lehtë me vendosjen e kompresave të ftohta. Ndonjëherë mund të shfaqet temperaturë që, në rast se i kalon 38°C, duhet të trajtohet nëpërmjet dhënies së një ilaçi kundër etheve. Më rrallë pas vaksinimit mund të verifikohen ngjarje të tjera të padëshiruara. Në këto raste rekomandohet sinjalizimi në kohë i pediatrit dhe/ose i shërbimit vaksinor për vlerësimin e trajtimit më të duhur.
<b>Është e rëndësishme të dihet se</b>	Vaksinimi është akt shëndetësor parandalues i sigurt dhe i efektshëm që praktikohet në të gjithë botën. Me këtë ndërhyrje disa sëmundje janë nën kontroll e të tjera mund të zhduken. Mbulimi i lartë vaksinor në popullsinë fëmijërore e redukton qarkullimin e agjentit infektues e si rrjedhim i mbron edhe ato pak subjekte që, për arsye të ndryshme, nuk janë vaksinuar.

## NË VITIN E PARË TË JETËS

### **Një vaksinë e vetme kundër gjashtë sëmundjeve, një kundër pneumokokut, një kundër meningokokut b dhe një kundër rotavirus**

Në vitin e parë të jetës së fëmijës ofrohen katër vaksina: vakcina ekzavalente dhe vakcina kundër pneumokokut (që injektohen në të njëjtën kohë në të njëjtën seancë), vakcina kundër meningokokut të llojit B e ajo kundër infeksionit nga rotavirus.

#### ***Vaksina ekzavalente***

Vaksina ekzavalente, me gjashtë përbërës, është kundër sëmundjeve të mëposhtme:

- difteria
- tetanosi
- kolla e mirë
- poliomieliti
- hepatiti B
- infeksione nga *Haemophilus influenzae* të llojit b

#### **Efekte anësore të vaksinës ekzavalente**

Siç mund të ndodhë pas çdo vaksinimi është e mundshme që të shfaqen efekte anësore të llojit lokal e të përgjithshëm.

Në pikën e injeksionit mund të shfaqen, brenda 24-48 orëve: dhimbje, skuqje e fryrje. Bëhet fjalë përgjithësisht për reaksione të lehta që zgjasin pak kohë.

Përveç kësaj, dy ditët e para pas injeksionit mund që fëmija të shfaqë temperaturë (përgjithësisht jo më shumë se 38°C), ngacmueshmëri ose përgjumje. Këto reaksione zgjasin një ose dy ditë.

Në mënyrë të jashtëzakonshme (më pak se 1/10.000) mund të verifikohet temperaturë më e lartë se 40,5 °C, e qarë e pangushëllueshme me kohëzgjatje më shumë se tri orë, episode të ngjashme me kolapsin, konvulsione, që mund t'i atribuohen vaksinës kundër kollës së mirë. Këto reaksione nuk lënë pasoja, por është, gjithsesi, e nevojshme të vlerësohet me vëmendje situata në rastin e dozave të mëpasshme.

## NË VITIN E PARË TË JETËS

### Difteria

<b>Sëmundja</b>	<p><b>Difteria</b> është sëmundje infektive ngjitëse shumë e rëndë që transmetohet kryesisht nëpërmjet frymëmarrjes e shkaktohet nga një bakter (<i>Corynebacterium diphtheriae</i>), që prodhon shfaqje të ndryshme sipas vendit të infeksionit: faringjit, laringjit, pseudomembrana që pengojnë frymëmarrjen. Pasoja më të rënda që difteria mund të shkaktojë, lidhen me zemrën e sistemin nervor. Rreth 1 rast në 10 mund të jetë vdekjeprurëse, edhe në qoftë se kurohet me antibiotikë.</p> <p>Pas futjes së vaksinimit me ligj në Itali në vitin 1939, rasti i fundit vdekjeprurës në moshë fëmijërie u verifikua më 1991: viktima ishte një vajzë e pavaksinuar. Në vitet 1990, në vendet e Europës lindore, për shkak të moskryerjes së vaksinimeve, ndodhi një epidemi e tmerrshme difterie, që zgjati disa vjet, që shkaktoi mijëra të vdekur. Pra mikrobi është ende në qarkullim dhe është në gjendje të godasë në mënyrë masive popullsitë e pambrojtura.</p> <p>Për këto arsye është i rëndësishëm vaksinimi i fëmijëve kundër difterisë e vazhdimi i dozave të tjera, së bashku me ato kundër tetanosit e kollës së mirë, tek të rinjtë e të rriturit (çdo 10 vjet).</p>
<b>Vaksinimi</b>	<p>Efektshmëria e vaksinës ekzivalente, kundër difterisë, është prej 95%. Cikli i rekomanduar përbëhet nga 3 doza (muajin e 3/5/11-13-të të jetës). Janë të nevojshme dozat përsëritëse në moshën 6 - 7 vjeçare e midis moshës 12 e 17 vjeçare.</p>
<b>Kur duhet të shtyhet</b>	<p>Ky vaksinim duhet të shtyhet përkohësisht kur fëmija paraqet një sëmundje akute me temperaturë ose shqetësime të përgjithshme që gjykohen klinikisht të rëndësishme.</p>
<b>Kur nuk duhet vaksinuar</b>	<p>Nuk ekzistojnë kushte të veçanta shëndetësore që nuk lejojnë kryerjen e këtij vaksinimi, me përjashtim të reaksioneve të rënda alergjike ndaj lëndëve që gjenden në vaksinë ose ndaj injeksioneve pararendëse të të njëjtës vaksinë.</p>
<b>Efekte anësore</b>	<p>Janë ato të vaksinës ekzivalente (f. 7).</p>

## NË VITIN E PARË TË JETËS

### Tetanos

<b>Sëmundja</b>	<p><b>Tetanos</b> është sëmundje shumë e rëndë që shkaktohet nga një bacil (<i>Clostridium tetani</i>), në gjendje të prodhojë një lëndë që shkakton tkurrje shumë të forta e të dhimbshme që interesojnë të gjithë muskujt, duke u nisur nga fytyra deri tek gjymtyrët. Bakteri mbijeton në çdo mjedis. Vjen në kontakt me organizmin tonë nëpërmjet plagëve ku gjen kushtet e duhura për t'u shumuar e për të prodhuar toksinën.</p> <p>Tetanos është infeksion që nuk transmetohet nga njeriu në njeri. Vaksinimi kundër tetanosit shërben pra për mbrojtjen e individit të vetëm dhe është mbrojtja e vetme e efektshme kundër këtij infeksioni.</p>
<b>Vaksinimi</b>	Efektshmëria e vaksinës ekzvalente, kundër tetanosit, është rreth 100%. Cikli i rekomanduar përbëhet nga 3 doza (muajin 3/5/11-13-të të jetës). Janë të nevojshme dozat përsëritëse në moshën 6 - 7 vjeçare e midis moshës 12 e 17 vjeçare.
<b>Kur duhet të shtyhet</b>	Ky vaksinim duhet të shtyhet përkohësisht kur fëmija paraqet një sëmundje akute me temperaturë ose shqetësime të përgjithshme që gjykohen klinikisht të rëndësishme.
<b>Kur nuk duhet vaksinuar</b>	Nuk ekzistojnë kushte të veçanta shëndetësore që nuk lejojnë kryerjen e këtij vaksinimi, me përjashtim të reaksioneve të rënda alergjike ndaj lëndëve që gjenden në vaksinë ose ndaj injeksioneve pararendëse të të njëjtës vaksinë.
<b>Efekte anësore</b>	Janë ato të vaksinës ekzvalente (f. 7).



## NË VITIN E PARË TË JETËS

### Kolla e mirë

<b>Sëmundja</b>	<p><b>Kolla e mirë</b> është sëmundje infektive ngjitëse që shkaktohet nga një bakter (<i>Bordetella pertussis</i>) që transmetohet nëpërmjet frymëmarrjes. Kolla e mirë zgjat disa javë: në fillim shkakton teshtitje, sekrecione nga hunda, temperaturë të lehtë, kollë me katarr; më pas vjen një kollë me "breshëri" (spazma), e ndjekur ndonjëherë nga të vjella.</p> <p>Përgjithësisht kolla e mirë shërohet pa pasoja. Por ka mundësi që të ndërlikohet në 5-6% të rasteve me laringjite, pneumoni, konvulsione e dëme cerebrale.</p> <p>Sëmundja është veçanërisht e rëndë në vitin e parë të jetës: tek i porsalinduri e tek foshnja në gji shpesh shfaqet me kriza të vërteta mbytjeje, që e bëjnë të detyrueshme shtrimin në spital. Përveç kësaj, janë të shpeshta pezmatime të rënda në tru (encefalite), që mund të shkaktojnë dëme të përhershme e, në raste më të rënda, edhe vdekjen (vdekshmëria në vitin e parë të jetës: rreth 1%).</p> <p>Edhe në mungesë të ndërlikimeve, kolla e mirë i sjell fëmijës shqetësim të konsiderueshëm, sepse kolla e kufizon në lojë, në lëvizje dhe ia pengojnë pushimin gjatë natës, si dhe ushqimin.</p> <p>Në të kaluarën në Itali epidemitë e kollës së mirë ndodhnin çdo 3-4 vjet me mijëra raste. Aktualisht, falë vaksinimit, përqindja është shumë e ulët: 1-2 raste në 100.000 persona/në vit.</p>
<b>Vaksinimi</b>	<p>Efektshmëria e vaksinës ekzavalente, kundër kollës së mirë, është rreth 85%.</p> <p>Cikli i rekomanduar përbëhet nga 3 doza (muajin 3/5/11-13-të të jetës). Janë të nevojshme dozat përsëritëse në moshën 6 - 7 vjeçare e midis moshës 12 e 17 vjeçare, pasi është vërtetuar se imuniteti, si i natyrshëm (nga kalimi i sëmundjes) ashtu edhe i përftuar (nëpërmjet vaksinimit) e humbet vlerën në vite.</p>
<b>Kur duhet të shtyhet</b>	<p>Vaksinimi kundër kollës së mirë duhet të shtyhet përkohësisht kur fëmija paraqet një sëmundje akute me temperaturë ose çrregullime të përgjithshme që gjykohen klinikisht të rëndësishme. Mjeku vaksinues do ta vlerësojë mundësinë ta shtyjë vaksinimin edhe në rast shqetësimesh neurologjike shkaku i të cilave nuk është ende saktësuar në mënyrë të mjaftueshme, derisa të sqarohet problemi ose të përcaktohet diagnoza.</p>
<b>Kur nuk duhet vaksinuar</b>	<p>Kur fëmija është prekur nga një sëmundje e rëndë neurologjike që mund të përkeqësohet në kohë, mjeku vaksinues do ta vlerësojë rast për rast, nëse është i këshillueshëm vijimi me vaksinimin. Vaksina mund t'u bëhet edhe fëmijëve që kanë shfaqur në të kaluarën "konvulsione me ethe" me kujdesin që të kontrollohet shfaqja eventuale e temperaturës. Nuk duhet të vaksinohen subjektet që kanë paraqitur reaksione të rënda alergjike ndaj lëndëve që përmban vaksina ose reaksione të rënda ndaj injeksioneve të mëparshme të të njëjtës vaksinë.</p>
<b>Efekte anësore</b>	<p>Janë ato të vaksinës ekzavalente (f. 7).</p>

## NË VITIN E PARË TË JETËS

### Poliomeliti

<b>Sëmundja</b>	<p><b>Poliomeliti</b> është sëmundje infektive ngjitëse që shkaktohet nga 3 lloje të ndryshme virusesh që hyjnë në organizmin kryesisht nëpërmjet aparatit tretës. Bëhet fjalë për në sëmundje shumë të rrezikshme që, në rastet më të rënda, mund të shkaktojë paraliza të gjymtyrëve e ndonjëherë edhe vdekjen. Nuk ka barna që mund ta kurojnë poliomelitin: e vetmja mundësi konkrete përfaqësohet nga parandalimi nëpërmjet vaksinimit.</p> <p>Epidemia e fundit, para se të adoptohej vaksinimi, i futur duke filluar nga 1964 (ligji i vitit 1966), ndodhi më 1958.</p> <p>Rasti i fundit i poliomelitetit u regjistrua në Itali më 1983, tek një fëmijë i pavaksinuar.</p> <p>Sëmundja është ende e pranishme në shumë vende të botës dhe është e rëndësishme që të vijohet mbrojtja e fëmijëve nëpërmjet vaksinimit duke pasur parasysh edhe udhëtimet gjithnjë e më të dendura ndërkombëtare.</p>
<b>Vaksinimi</b>	<p>Përbërësi kundër poliomelitetit i pranishëm tek vaksina ekzivalente është e ashtuquajtura vaksina Salk (IPV), që përmban viruse të vrara. Efikasiteti i vaksinës ekzivalente kundër poliomelitetit është prej 90-100% pas dozës së dytë. Cikli i rekomanduar përbëhet nga 3 doza (muajin 3/5/11-13-të të jetës). Është e nevojshme një dozë përsëritëse në moshën 6 – 7 vjeçare e nga 2018 do të ofrohet edhe një dozë përsëritëse tek adoleshenti.</p>
<b>Kur duhet të shtyhet</b>	<p>Vaksinimi kundër poliomelitetit duhet të shtyhet përkohësisht nëse fëmija paraqet një sëmundje akute me temperaturë ose shqetësime të përgjithshme që gjykohen klinikisht të rëndësishme.</p>
<b>Kur nuk duhet vaksinuar</b>	<p>Vaksina Salk nuk duhet injektuar nëse fëmija ka shfaqur reaksione alergjike të rënda ndaj lëndëve që përmban vaksina ose pas injeksioneve të mëparshme të të njëjtës vaksinë.</p>
<b>Efekte anësore</b>	<p>Janë ato të vaksinës ekzivalente (f. 7).</p>

## NË VITIN E PARË TË JETËS

### Hepatiti B

<b>Sëmundja</b>	<p><b>Hepatiti B</b> është sëmundje infektive ngjithëse, që shkaktohet nga një virus, që prek mëlçinë.</p> <p>Në pjesën më të madhe të rasteve infeksioni nuk jep simptoma të dukshme ose specifike. Vetëm në disa persona (5-6%) shfaqen dobësi, dhimbje të kyçeve, të përzier, të vjella, temperaturë, ngjyrë e verdhë e lëkurës dhe të syve (<i>ikter</i>). Pjesa më e madhe e personave (85-90%) shërohet tërësisht; në pak raste, veçanërisht në moshë të madhe, sëmundja mund të jetë vdekjeprurëse; në 5-6% të rasteve personat mund të mbeten mbartës kronikë të virusit e rreth gjysma e këtyre shkon drejt sëmundjeve të mëlçisë shumë të rënda, si cirroza hepatike ose tumori i mëlçisë.</p> <p>Virusi i hepatitit B transmetohet nga personat e sëmurë ose nga mbartësit nëpërmjet gjakut, marrëdhënieve seksuale, kontaktit me sende të përdorimit familjar: brisk rroje, furçë dhëmbësh, sende për manikyr e të ngjashme si këto.</p> <p>Vlerësohet se çdo vit rreth 1.000 persona vdesin nga hepatiti B ose nga sëmundjet kronike të shkaktuara nga virusi.</p> <p>Injeksioni i kësaj vaksine filloi në Itali për të gjithë të lindurit duke filluar nga vitit 1991.</p> <p>Fëmijët që lindin nga një nënë mbartëse kronike kanë një probabilitet të lartë që t'u ngjitet gjatë lindjes e si rrjedhim të infektohen, në rast se nuk vaksinohen sa më shpejt.</p> <p>Vaksina ofrohet falas veçanërisht personave në rrezik të lartë infeksioni. Fëmijët e grave "mbartëse kronike" e marrin dozën e parë të vaksinës ditën kur lindin së bashku me imunoglobulina (antitropa) e kjo i mbron në mënyrë të efektshme nga ngjitja.</p>
<b>Vaksinimi</b>	<p>Vaksina kundër hepatitit B aktualisht në përdorim përmban një pjesë të virusit e si rrjedhim nuk është absolutisht në gjendje që ta transmetojë sëmundjen, por vetëm ta stimulojë mbrojtjen kundër infeksionit.</p> <p>Efektshmëria e vaksinës ekzavalente, kundër hepatiti B, është prej 98%.</p> <p>Cikli i rekomanduar përbëhet nga 3 doza (muajin 3/5/11-13-të të jetës). Nuk janë të nevojshme doza përsëritëse.</p>
<b>Kur duhet të shtyhet</b>	<p>Ky vaksinim duhet të shtyhet përkohësisht kur fëmija paraqet një sëmundje akute me temperaturë ose çrregullime të përgjithshme që gjykohen klinikisht të rëndësishme.</p>
<b>Kur nuk duhet vaksinuar</b>	<p>Nuk duhet të vaksinohen subjektet që kanë paraqitur reaksione të rënda alergjike ndaj lëndëve që përmban vakcina (p.sh. maja birre) ose reaksione të rënda ndaj injeksioneve të mëparshme të të njëjtës vaksinë.</p>
<b>Efekte anësore</b>	<p>Janë ato të vaksinës ekzavalente (f. 7).</p>

## NË VITIN E PARË TË JETËS

### Infeksione nga *Haemophilus influenzae* të llojit b

<p><b>Sëmundja</b></p>	<p><i>Haemophilus influenzae</i> i llojit b është bakter që gjendet normalisht në fyt ose në hundë e transmetohet nga personi në person nëpërmjet frymëmarrjes. Zakonisht ky bakter nuk shkakton asnjë dëm; megjithatë tek disa fëmijë nuk kufizohet me infektimin e fytit, por arrin nëpërmjet gjakut të shkojë në organe të tjera, duke shkaktuar sëmundje shumë serioze. Midis këtyre më e shpeshta është meningjiti, ende sot ndonjëherë vdekjeprurëse (vdekshmëria në 5% të rasteve) e që gjithsesi mund të lërë dëme të rënda të përhershme si shurdhëri, verbëri, paralizë, vonesë mendore. Herë të tjera bakteri prek fytin, duke shkaktuar në mënyrë të jashtëzakonshme një infeksion kaq të rëndë (epiglotis - mbigurmaz) sa mund të rrezikojë vdekjen nga mbytja, ose godet mushkëritë (bronkopneumoni) ose infekton të gjithë organizmin (sepsis). Janë më shumë në rrezik fëmijët nga mosha 3 muajsh deri 5 vjeç (më shpesh ata që janë më pak se 2 vjeç). Pas futjes së vaksinimit sëmundja është zhdukur praktikisht me një përqindje baras me 0.6/100.000 në vit.</p>
<p><b>Vaksinimi</b></p>	<p>Vaksina përfaqëson mjetin e vetëm për parandalimin e infeksioneve më të rënda nga <i>Haemophilus Influenzae</i> i llojit b tek fëmijët deri në moshën 5 vjeçare. Vaksina është shumë e efektshme si për shmangien e sëmundjes ashtu edhe për eliminimin e mbartësve, domethënë fëmijët e shëndetshëm që, pasi infektohen, mundësojnë qarkullimin e bakterit e mbajtjen e rasteve të sëmundjes. Vaksinimi është përparësor për të gjithë fëmijët duke filluar nga muaji i 3-të i jetës dhe është veçanërisht e rëndësishme nëse fëmija gjendet në një situatë rreziku. Efektshmëria e vaksinës ekzavalente, kundër infeksioneve nga <i>Haemophilus Influenzae</i> i llojit b, është prej 90%. Cikli i rekomanduar përbëhet nga 3 doza (muajin 3/5/11-13-të të jetës). Nuk janë të nevojshme doza përsëritëse.</p>
<p><b>Kur duhet të shtyhet</b></p>	<p>Ky vaksinim, si edhe të tjerat, duhet të shtyhet përkohësisht kur fëmija paraqet një sëmundje akute me temperaturë ose shqetësime të përgjithshme që gjykohen klinikisht të rëndësishme.</p>
<p><b>Kur nuk duhet vaksinuar</b></p>	<p>Nuk ekzistojnë kushte klinike që nuk lejojnë kryerjen e këtij vaksinimi, me përjashtim të reaksioneve shumë të rënda alergjike ndaj lëndëve që gjenden në vaksinë ose ndaj injeksioneve pararendëse të të njëjtës vaksinë.</p>
<p><b>Efekte anësore</b></p>	<p>Janë ato të vaksinës ekzavalente (f. 7).</p>

## NË VITIN E PARË TË JETËS

### Vaksina kundër pneumokokut

#### Infeksione nga *Streptococcus pneumoniae* (pneumokoku)

<b>Sëmundja</b>	<p>Infeksioni nga <i>Streptococcus pneumoniae</i> (pneumokoku) mund të shkaktojë sëmundje të rënda. Është një nga shkaqet kryesore të meningjtit (infeksion i membranave që mbulojnë sistemin nervor qendror). Mund të shkaktojë gjithashtu sëmundje të tjera si pneumoni, otit, septicemi (infeksion i gjakut). Janë të mundshme pasoja të përhershme, si shurdhëria (15-30%) e vonesë mendore (5-20%). Pneumokoku transmetohet nga personi në person nëpërmjet frymëmarrjes.</p> <p>Çdo vit në Itali sinjalizohen rreth 3 raste meningjiti ose sepsis nga pneumokoku çdo 100.000 fëmijë nën moshën 5 vjeçare.</p> <p>Grupmoshat me rrezik më të madh për sëmundje "invazive" janë fëmijët nga 0 deri 5 vjeç e të rriturit mbi 64 vjeç.</p>
<b>Vaksinimi</b>	<p>Vaksina kundër pneumokokut të konjuguar parandalon më shumë se 80% të infeksioneve nga pneumokoku. Mund edhe të parandalojë disa otite, por ngaqë shkaqet e infeksioneve të veshit janë të shumëllojshme vakcina është e efektshme vetëm kundër një pjese të vogël të tyre.</p> <p>Efektshmëria e vaksinës është prej 80% ndaj sëmundjes invazive, prej 30% ndaj pneumonisë, prej 6-10% ndaj otiteve mesatare. Cikli i rekomanduar për të lindurit e rinj gjatë vitit të parë të jetës parashikon 3 doza (muaji 3 / 5 / 11-të i jetës).</p>
<b>Kur duhet të shtyhet</b>	<p>Ky vaksinim, si edhe të tjerat, duhet të shtyhet përkohësisht kur fëmija paraqet një sëmundje akute me temperaturë ose shqetësime të përgjithshme që gjykohen klinikisht të rëndësishme.</p>
<b>Kur nuk duhet vaksinuar</b>	<p>Nuk ekzistojnë kushte klinike që nuk lejojnë kryerjen e këtij vaksinimi, me përjashtim të atyre subjekteve që kanë paraqitur reaksioneve shumë të rënda alergjike ndaj lëndëve që gjenden në vaksinë ose ndaj injeksioneve pararendëse të të njëjtës vaksinë.</p>
<b>Efekte anësore</b>	<p>Vaksina kundër pneumokokut tolerohet mirë.</p> <p>Vaksina shkakton reaksione me skuqje, dhimbje e fryrje ku është bërë injeksioni. Mund të verifikohen dukuri ngacmueshmërie ose përgjumjeje; janë të shpeshta reaksionet me ethe.</p>

## NË VITIN E PARË TË JETËS

### Vaksina kundër meningokokut B

#### Infeksione nga Neisseria meningitidis B (meningokoku B)

<b>Sëmundja</b>	<p>Infeksioni nga meningokoku B (Neisseria meningitidis B) mund të shkaktojë sëmundje të rënda. Mund të shfaqet si meningjit (infeksioni i membranave që veshin sistemin nervor qendror) ose si septicemi (infeksioni i gjakut). Në 10% të rasteve mbesin pasoja neurologjike e në 3-7% të rasteve pasoja më të mëdha (deficite konjitive ose lëvizëse, shurdhëri, konvulsione, shqetësime të shikimit, hidrocefali). Mesatarisht çdo vit në Itali sëmuren nga sëmundja e meningokokut rreth 150 persona, shumica fëmijë. Nga 2007 në 2009, serum grupi B është ai më i përfaqësuar (59,6% i rasteve të sëmundjes nga meningokoku). Pjesa më e madhe e rasteve të mbetura shkaktohet nga meningokoku C.</p> <p>Sëmundja godet kryesisht fëmijët nën moshën 5 vjeç e në veçanti në 12 muajt e parë të jetës; mund të shfaqet në subjekte me sëmundje të tjera predispozuese e në subjekte që jetojnë në bashkësi (ushtarakë, studentë në konvikte, etj.). Një tjetër grupmoshë e interesuar, edhe pse me denduri më të ulët, është ajo e adoleshentëve dhe të rriturve të rinj. Disa persona, si pacientë me aspleni ose me imunodeficiençë, kanë rrezik të lartë të sëmundjes.</p>
<b>Vaksinimi</b>	<p>Në Piemonte, vakcina kundër meningokokut të llojit B ofrohet aktivisht e falas duke u nisur nga të lindurit nga 01.01.2017 me një kalendar me 4 doza (muajin e 3-të, 5-të, 7-të, 15-18-të); në të gjitha situatat e tjera ofrohet me çmimin e kostos. Vaksinimi është falas për subjektet në rrezik e për udhëtarët në zona me rrezik nëse mosha e tyre është më e vogël se 18 vjeç ose nëse bëhet fjalë për vullnetarë të angazhuar në projekte kooperimi e humanitare.</p> <p>Vaksinat kundër meningokokut rekomandohen me forcë tek subjektet në rrezik ose sepse të prekur nga disa patologji ose për shkak të pranisë së kushteve të veçanta:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>o asplenia anatomike e funksionale,</li><li>o imunodeficienca të lindura e të përfutuara,</li><li>o deficit faktorë të plotësimit</li><li>o hemoglobinopati</li><li>o humbje të lëngut nga shkaqe të lindura ose të përfutuara.</li></ul> <p>Vaksinimi përfaqëson mjetin më të efektshëm për reduktimin e rrezikut të vdekjes e të dëmeve të përhershme që rrjedhin nga një infektion nga meningokoku.</p> <p>Oferta e vaksinës kundër meningokokut B për subjektet në rrezik është falas.</p>
<b>Kur duhet të shtyhet</b>	<p>Ky vaksinim, si edhe të tjerat, duhet të shtyhet përkohësisht kur fëmija paraqet një sëmundje akute me temperaturë ose shqetësime të përgjithshme që gjykohen klinikisht të rëndësishme.</p>
<b>Kur nuk duhet vaksinuar</b>	<p>Nuk ekzistojnë kushte klinike që nuk lejojnë kryerjen e këtij vaksinimi, me përjashtim të atyre subjekteve që kanë paraqitur reaksione alergjike të rëndësishme ndaj lëndëve që gjenden në vaksinë ose ndaj dozave pararendëse të të njëjtës vaksinë.</p>
<b>Efekte anësore</b>	<p>Vaksina kundër meningokokut B zakonisht shkakton reaksione me ethe e reaksione lokale si skuqje, dhimbje e fryrje në pikën e injeksionit. Për ta ulur temperaturën e për ta lehtësuar dhimbjen duhet të merret paracetamol. Ndonjëherë reaksionet lokale mund të jenë veçanërisht intensive e të zgjatura, me dhimbje e fryrje të vazhdueshme për disa ditë. Tek fëmija e vogël prania e shqetësimit dhe e ngacmueshmërisë shkaktohet nga dhimbja lokale: në këtë rast është e dobishme dhënia e paracetamolit, edhe në mungesë të temperaturës.</p> <p>Si për të gjitha vaksinat, në mënyrë të jashtëzakonshme mund të verifikohen reaksione alergjike edhe të rënda.</p>

## NË VITIN E PARË TË JETËS

### Vaksina kundër rotavirus Infeksione nga rotavirus

<b>Sëmundja</b>	<p>Rotavirus përbën shkakun e 80% të gastroenteriteve virale nën moshën 5 vjeç. Çdo vit në Itali është përgjegjës për rreth 10.000 shtrime spitalore. Në Piemonte, në periudhën 2001-2005, janë shtruar 2909 fëmijë të prekur nga Rotavirus.</p> <p>Të gjithë fëmijët bien në kontakt me virusin brenda moshës 5 vjeçare; virusi infekton për herë të parë kryesisht midis periudhës 6 mujore e 24 mujore të jetës, duke shkaktuar gastroenterit akut me diarre, të vjella e temperaturë e në rastet më të rënda, çhidratim. Episodet e diarresë mund të riparaqiten, që shkaktohen nga lloje të ndryshme të Rotavirus, por me rëndësi më të vogël.</p> <p>Transmetimi bëhet mbi të gjitha në bashkësitë fëmijërore. Mendohet se Rotavirus në vendet e industrializuara përbën shkakun e 40% të diarreve të fëmijëve. Transmetimi mund të ndodhë si nga kontakti me sende të ndotura nga feçet ashtu edhe nëpërmjet frymëmarrjes.</p>
<b>Vaksinimi</b>	<p>Vaksinat aktualisht të disponueshme përbëhen nga viruse të gjalla të dobësuara nga llojet që qarkullojnë më dendur në popullsi; vakcina jepet nga goja me dy ose tre doza, sipas produktit të përdorur, duke filluar nga java 6-8-të e jetës e jo më tutje se 24-32 javët e jetës (sipas produktit të përdorur). Nuk parashikohen doza përsëritëse, edhe ngaqë pas moshës 5 vjeçare sëmundja nuk përbën më problem.</p> <p>Vaksinimi është përparësor për fëmijët në rrezik:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• të lindurit para afati ose të vegjël për periudhën e shtatzënisë;</li><li>• të prekurit nga patologjitë kronike të aparatit qarkullues, nefrouinar, nervor qendror, frymëmarrës, metabolik me diagnozë brenda muajit të 3-të të jetës që shkaktojnë shtrime të shpeshta,</li><li>• fëmijën që udhëton në zona rreziku për asistencën e papërshtatshme shëndetësore.</li></ul> <p>Efektshmëria e vaksinës është të paktën prej 90% në parandalimin e formave të diarresë së rëndë e me 74-85% ndaj çdo diarreje nga rotavirus.</p>
<b>Kur duhet të shtyhet</b>	<p>Ky vaksinim, si edhe të tjerat, duhet të shtyhet përkohësisht kur fëmija paraqet një sëmundje akute me temperaturë ose shqetësime të përgjithshme që gjykohen klinikisht të rëndësishme.</p>
<b>Kur nuk duhet vaksinuar</b>	<p>Nuk ekzistojnë kushte klinike që nuk lejojnë kryerjen e këtij vaksinimi, me përjashtim të atyre subjekteve që kanë paraqitur reaksioneve alergjike të rëndësishme ndaj lëndëve që gjenden në vaksinë ose ndaj dozave pararendëse të të njëjtës vaksinë, si dhe fëmijët e prekur nga imunodeficienca e rëndë e kombinuar (SCID). Masa paraprake duhet të merren për fëmijët me deficit imunitar, me sëmundje të moderuar ose të rëndë, përfshirë gastroenteritin.</p>
<b>Efekte anësore</b>	<p>Vaksina tolerohet mirë siç rezulton nga një eksperimentim para regjistrimit shumë të gjerë, që ka përjashtuar reaksione të rënda anësore.</p> <p>Efektet e padëshiruara më të zakonshme janë diarreja e ngacmueshmëria. Shumë rrallë (në më pak se 1 fëmijë mbi 10.000), në 30 ditët e mëpasshme nga vaksinimi (në veçanti brenda 7 ditëve nga doza e parë) janë vëzhguar raste invaginimi (ngatërrimi), një gjendje e rëndë ku një pjesë e zorrës mbështillet nga një pjesë tjetër e zorrës me pasojë bllokimin. Si rrjedhim, pediatri duhet të kontaktohet menjëherë nëse fëmija tregon një nga shfaqjet e mëposhtme që mund të dyshojnë invaginimin e zorrëve: dhimbje shumë të forta në stomak ose në bark, vjellje të vazhdueshme, gjak në feçe, fryrje barku dhe/ose temperaturë e lartë.</p>

<p><b>Disa masa paraprake që duhet të merren pas vaksinimit</b></p>	<p>Virusi i vaksinës eliminohet me feçet pas vaksinimit, me pikun maksimal rreth ditës së shtatë. Ekziston pra një rrezik teorik i transmetimit të virusit ndaj personave që janë në kontakt të ngushtë me fëmijën. Për këtë arsye, personat që kanë kontakte me fëmijët të vaksinuar së fundi duhet të respektojnë një higjienë të kujdesshme personale (p.sh. të lajnë duart pasi kanë ndryshuar panolinat e fëmijëve). Personat me imunodeficiency të rëndë, ose persona të prekura nga tumore malinj ose që janë, për çdo arsye, me imunitet të deprimuar ose që po marrin një terapi që e redukton mbrojtjen imunitare, duhet të shmangin kontaktin me feçet e fëmijëve.</p>
---	---



**NË VITIN E DYTË TË JETËS**

## NË VITIN E DYTË TË JETËS

### Një vaksinë kundër katër sëmundjeve e një kundër meningokokut C

Në vitin e dytë të jetës së fëmijës ofrohen dy vaksina: vakcina kundër Fruthit, Shytave (parotiti), Rubeolës, Lisë së dhenve (MPRV) e një kundër meningokokut C.

#### *Vaksina tetraivalente (katërvalente)*

Plani Kombëtar i Parandalimit Vaksinator 2017-2019 ka futur vaksinimin kundër lisë së dhenve, që ofrohet së bashku me ato për fruthin, shytat, rubeolën me një vaksinë katërvalente. Vakcina më katër përbërës përmban në të njëjtën ampulë 4 viruse, përgjegjëse për infeksionet, të gjalla por të dobësuara. Avantazhet e këtij preparati përfaqësohen nga fakti se fëmija merr një injeksion të vetëm e se bashkësia mbrohet më mirë pasi ul në të njëjtën kohë qarkullimin e katër viruseve.

Vakcina që injektohet nënëkurë, zakonisht në pjesën e lartë të krahut, është treguar e efektshme dhe e sigurt. Pas injeksionit të një doze të vetme të vaksinës, më shumë se 95% të subjekteve zhvillon kundërtrupa kundër fruthit e rubeolës, më shumë se 90% kundër shytave e lisë së dhenve.

Cikli i rekomanduar përbëhet nga një dozë midis muajit të 13-të e 15-të të jetës.

Është i nevojshëm injektimi i një doze të dytë në moshën 6 - 7 vjeçare.

Vaksinimi i një subjekti që i ka kaluar sëmundjet në mënyrë të natyrshme, edhe pa simptoma, ose që është vaksinuar prej kohësh kundër njërës prej këtyre sëmundjeve, tolerohet në mënyrë të shkëlqyer e nuk jep asnjë efekt anësor shtesë.

Pjesa më e madhe e të vaksinuarve nuk paraqet asnjë shqetësim pas vaksinimit.

Reaksione të mundshme paraqiten zakonisht midis ditës së 5-të e 12-të nga vaksinimi.

#### Reaksione të zakonshme

- fryrje e skuqje në vendin e injeksionit
- temperaturë (të paktën 1 rast në 10)
- ekzantemë, domethënë erupsion i ngjashëm me fruthin ose me linë e dhenve (më pak se 1 rast në 10)
- fryrje e gjëndrës pranëveshore, ose gjëndra që normalisht rrit vëllimin në rastin e shytave (më pak se 1 rast në 100).

#### Reaksione të rralla

- ulje transitorë e numrit të trombociteve në gjak (1 rast në 40.000); i njëjti shqetësim paraqitet me denduri shumë më të madhe tek fëmijët që sëmuren nga fruthi e rubeola (1 në 3.000);
- konvulsione me ethe (deri në 1 rast çdo 1.000 doza);
- si për të gjithë produktet me prejardhje biologjike mund të verifikohen reaksione alergjike edhe të rënda (jashtëzakonisht të rralla): për këtë arsye rekomandohet të rrini në sallën e pritjes për 15 minuta pas vaksinimit.

Ishte bërë hipoteza se vaksinat që përmbanin përbërësin e fruthit mund të shkaktonin autizmin. Kërkimet shkencore të realizuara për vlerësimin e kësaj hipoteze, përkundrazi, kanë treguar se zhvillimi i autizmit nuk bashkëlidhet absolutisht me përdorimin e vaksinës MPR ose të çfarëdo vaksine tjetër.

Rrethanat që e bëjnë të duhur shtytjen e këtij vaksinimi janë:

- sëmundje akute me temperaturë o çrregullime të përgjithshme të gjykuara klinikisht të rëndësishme;
- futje e imunoglobulinave, gjak ose plazmë, produkte që mund të pengojnë përgjigjen e mirë imunitare ndaj vaksinës;
- injektimi së fundi i një vaksine tjetër me bazë virusesh të gjalla.

Kjo vaksinë nuk duhet të injektohet në rastet e mëposhtme:

- e metë e rëndë e sistemit imunitar për shkak të sëmundjeve ose terapive;
- reaksione të rënda alergjike ndaj përbërësve të vaksinës ose injektiveve të mëparshme të të njëjtës vaksinë.

Qëllimi kryesor i vaksinimit është parandalimi i ndërlikimeve të mundshme që vijnë pas këtyre katër sëmundjeve (të përshkruara në faqet e mëpasshme).

## NË VITIN E DYTË TË JETËS

### Fruthi

<b>Sëmundja</b>	<p><b>Fruthi</b> është sëmundje infektive shumë ngjitëse, e shkaktuar nga një virus që transmetohet nëpërmjet frymëmarrjes. Shfaqet me temperaturë të lartë, kollë insistuese, sekretime nga hunda, konjunktivit e ekzantemë (shfaqje e njollave të vogla të kuqe në lëkurë). Ngjitshmëria është e pranishme nga fillimi i simptomave deri 4 ditë pas shfaqjes së ekzantemës. Ndërlikimet janë më të dendura e të rënda tek fëmija i vogël e në moshën e rritur. Bëhet fjalë mbi të gjitha për otite (2-8% të rasteve), laringjite e bronkopneumoni (3-10% të rasteve), konvulsione e encefalite (1 rast në 1000), ulje të trombociteve të gjakut, shurdhëri, vonesë mendore ose epilepsi në 40% të rasteve. Një ndërlikim i vonuar (mund të dalë pas vitesh) mjaft i rëndë është Panencefaliti Sklerozues Subakut (4/11 në 100.000 raste). Në vendet e zhvilluara fruthi mund të çojë në vdekje të paktën në 1 rast në 10.000. Në Itali, në vitet epidemike, verifikohen mijëra raste të sëmundjes, me ndryshime të forta midis krahinave, shkaktuar nga mbulimi i ndryshëm vaksinor i arritur. Sëmundja mund të vrasë ende, në rreth 1 rast në 1000, siç ka ndodhur edhe gjatë epidemisë që u shfaq në Itali në vitin 2002, me sinjalizimin e mijëra rasteve e të 8 vdekjeve.</p>
-----------------	---

### Shytat (Parotiti)

<b>Sëmundja</b>	<p><b>Parotiti epidemik</b>, zakonisht i quajtur "shytat", është sëmundje infektive që shkaktohet nga një virus që transmetohet nëpërmjet frymëmarrjes. Shfaqet me fryrjen e dhimbshme të një gjëndre të pështymës që gjendet para e pas veshit: parotis (gjëndra pranëveshore) Mund të fryhen një ose të dyja gjëndrat pranëveshore e gjithashtu gjëndrat e tjera të pështymës (poshtë gjuhës dhe/ose poshtë nofullës); shpesh të prekurit kanë dhimbje koke, dhimbje barku e temperaturë. Sëmundja është ngjitëse që 1-2 ditë para se të zmadhohen gjëndrat deri 6-8 ditë më pas. Ndërlikimet e mundshme janë: meningjit (3 në 1000), encefalit (1-2 në 100.000), dëme në organin e dëgjimit (5 në 100.000 me 1% shurdhëri të përhershme) e pezmatim i pankreasit (2-4%). Vdekja ndodh 1 rast në 10.000. Nëse sëmundja godet një mashkull pas pubertetit, ajo mund të ndërlikohet me një pezmatim të një ose dy testikulave (20-30% të rasteve). Në Itali përqindja e sëmundjes është ulur në dhjetëvjeçarin e fundit falë vaksinimit.</p>
-----------------	--

## NË VITIN E DYTË TË JETËS

### Rubeola

<b>Sëmundja</b>	<p><b>Rubeola</b> është sëmundje infektive e shkaktuar nga një virus që transmetohet nëpërmjet frymëmarrjes. Bëhet fjalë përgjithësisht për një sëmundje beninje, që shpesh kalon pa u vënë re (në 25-50% të rasteve).</p> <p>Shfaqet me temperaturë jo të lartë, zmadhim të përgjithshëm të gjëndrave (linfonyjet, mbi të gjitha ato të qafës e të zverkut) e dalja për një kohë të shkurtër e njollave të vogla ngjyrë rozë mbi lëkurë. Është ngjitëse javën pararendëse e praparendëse të shfaqjes në lëkurë. Siguria se është kaluar rubeola përftohet vetëm nëpërmjet një analize të posaçme të gjakut (Rubeo test), sepse të njëjtat simptoma mund të shkaktohen edhe nga viruse të tjera. Me raste tek fëmijët, e më shpesh tek vajzat e gratë, mund të vihen re dhimbje kalimtare të kyçeve. Ndërlikime të rënda, si p.sh. encefaliti (1 në 6.000 raste) e ulja e trombociteve (1 në 3.000 raste) janë të jashtëzakonshme, kanë ecuri beninje e nuk lënë dëme të përhershme. <b>Rreziku më i rëndë që sjell rubeola është kur prek në 5 muajt e parë të shtatzënisë së një gruaje "të pambrojtur", d.m.th. të pavaksinuar, ose që nuk e ka pasur infeksionin më parë.</b> Në këtë rast, në fakt, virusi mund të arrijë embrionin (ose fetusin) nëpërmjet placentës e të shkaktojë dëme serioze, si aborti ose rubeola e bashkëlindur (keqformim i zemrës, i syve, i organit të dëgjimit ose i trurit). Në Itali, çdo 3-4 vjet, verifikohen epidemi me mijëra raste sëmundjeje e vlerësohen çdo vit disa dhjetëra raste me rubeolë të bashkëlindur.</p>
-----------------	--

### Lia e dhenve

<b>Sëmundja</b>	<p><b>Lia e dhenve</b> është sëmundje infektive shumë ngjitëse. Transmetimi bëhet nëpërmjet kontaktit me dëmtime të subjektit të infektuar ose nëpërmjet frymëmarrjes.</p> <p>Shfaqet me temperaturë të moderuar, dhimbje koke e dobësi të pasuara nga shfaqja në lëkurë e ekzantemës: njolla të vogla të kuqe në reliev (papula) që transformohen në filluska e që zgjasin për 3-4 ditë. Më pas transformohen në kore.</p> <p>Periudha e inkubacionit është prej 14-21 ditësh. Ngjitshmëria është e pranishme nga 5 ditë para shfaqjes së erupsionit në lëkurë, deri 5 ditë pas shfaqjes së filluskave. Ndërlikimet mund të jenë: mbiinfeksion bakterial të filluskave, pneumoni (ndërlikimi më i dendur tek të rriturit, në 20% të rasteve), ulje e trombociteve në gjak, meningoencefalit (1,7 në 100.000 në moshë pediatrike, 15 në 100.000 tek të rriturit) e ataksia domethënë çrregullim i rëndë i lëvizjeve (1 rast në 4000 tek fëmijët nën moshën 15 vjeçare). Infeksioni i marrë nga një grua shtatzënë mund t'i shkaktojë dëm fetusit ose linë e dhenve tek i porsalinduri.</p> <p>Vdekshmëria e lisë së dhenve është 2 në 100.000 raste (30 në 100.000 tek të rritur) e çdo vit shtrohen rreth 2000 persona (nga të cilët 2/3 janë fëmijë) për shkak të ndërlikimeve.</p> <p>Pasi merret infeksioni, virusi i lisë së dhenve vazhdon në formë të fshehur. Në disa raste (10-20%) veçanërisht tek subjektet e moshuara e me imunitet të kompromentuar, mund të riaktivizohet duke shkaktuar Herpes Zoster, i karakterizuar nga dëmtime me filluska, të shpërndara me grumbuj në zona të lokalizuara të sipërfaqes së trupit, shpesh të shoqëruara nga dhimbje e fortë. Lia e dhenve aktualisht është sëmundja ezantematike më e përhapur në Itali me mijëra raste të sinjalizuara çdo vit.</p>
-----------------	---

## NË VITIN E DYTË TË JETËS

### Vaksina kundër meningokokut Infeksione nga *Neisseria meningitidis* C (meningokoku C)

<b>Sëmundja</b>	<p>Infeksioni nga meningokoku (<i>Neisseria meningitidis</i>) mund të shkaktojë sëmundje të rënda. Mund të shfaqet si meningjit (infeksioni i membranave që veshin sistemin nervor qendror) me pasoja të mundshme të përhershme (shurdhëri 15-30%, hidrocefali 2-3%, vonesë mendore 5-20%), ose si septicemi (infeksioni i gjakut). Mesatarisht çdo vit në Itali sëmuren nga sëmundja e meningokokut rreth 150 persona. Sëmundja është më e shpeshtë tek fëmijët në moshë më të vogël se një vjeç, në subjekte me sëmundje të tjera predispozuese e në subjekte që jetojnë në bashkësi (ushtarakë, studentë në kolegji, etj.). Një tjetër grupmoshë e interesuar, edhe pse me denduri më të ulët, është ajo e adoleshentëve dhe të rriturve të rinj.</p>
<b>Vaksinimi</b>	<p>Vaksina kundër meningokokut e rekomanduar për imunizimin e fëmijëve është vakcina e konjuguar e llojit C. Vaksinimi përfaqëson mjetin më të efektshëm për reduktimin e rrezikut të vdekjes e të dëmeve të përhershme që rrjedhin nga një infektion nga meningokoku. Vaksinat sot në dispozicion nuk të mbrojnë nga të gjitha format e sëmundjes. Vaksinimi me vaksinë të konjuguar i llojit C ofrohet aktivisht e falas të porsalindurve të rinj në vitin e 2-të të jetës (saktësisht nga muaji i 13-të tek muaji i 15-të) e subjekteve në moshën 16 – 17 vjeçare. Oferta e vaksinës është falas për subjektet në rrezik, për udhëtarët në moshë më të vogël se 18 vjeç e për të gjithë ata që janë të angazhuar në projekte kooperimi ose humanitare. Efektshmëria e vaksinës së konjuguar është rreth 85-90%.</p>
<b>Kur duhet të shtyhet</b>	<p>Ky vaksinim, si edhe të tjerat, duhet të shtyhet përkohësisht kur fëmija paraqet një sëmundje akute me temperaturë ose çrregullime të përgjithshme që gjykohen klinikisht të rëndësishme.</p>
<b>Kur nuk duhet vaksinuar</b>	<p>Nuk ekzistojnë kushte klinike që nuk lejojnë kryerjen e këtij vaksinimi, me përjashtim të atyre subjekteve që kanë paraqitur reaksione alergjike të rëndësishme ndaj lëndëve që gjenden në vaksinë ose ndaj dozave pararendëse të të njëjtës vaksinë.</p>
<b>Efekte anësore</b>	<p>Vaksina kundër meningokokut zakonisht shkakton reaksione modeste si skuqje, dhimbje dhe fryrje në pikën e injeksionit, ndërsa reaksionet me ethe janë të rralla.</p>

## NË MOSHËN GJASHTË-SHTATË VJEÇARE

### Përsëritjet e vaksinave

Në këtë moshë ofrohet si vaksinë parësore një formulim me katër përbërës (tetravalente DTPa-IPV) që i përgjigjet nevojës së përsëritjes për sëmundjet e mëposhtme:

- difteria
- tetanosi
- kolla e mirë
- poliomieliti

Kjo dozë e katërt plotëson ciklin bazë të filluar në vitin e parë të jetës, duke garantuar mbrojtje me kohëgjatësi.

Gjithnjë si përparësore ofrohet doza e dytë e vaksinës tetravalente MPRV kundër:

- fruthit
- shytave (parotitit)
- rubeolës
- lisë së dhenve

## PAS MOSHËS DHJETË VJEÇARE

Vaksinimi kundër lisë së dhenve u ofrohet fëmijëve që në muajin e 13-15-të të jetës nuk janë vaksinuar prej kohësh (PNPV 2017-2019 e fut këtë vaksinim duke filluar nga 2017), ose që nuk e kanë kaluar sëmundjen. Vaksinimi u këshillohet fëmijëve e të rriturve në rrezik, ose atyre që për kushte individuale, të punës e mjedisore janë më shumë të ekspozuar ndaj ndërlikimeve të sëmundjes.

Në moshën 12 e 17 vjeçare u ofrohet, **atyre që kanë marrë ciklin e vaksinimit bazë ose që kanë kaluar kollën e mirë**, doza përsëritëse e difterisë-tetanosit-kollës së mirë aqelizore-poliomieliti me formulim për të rritur (Tdpa-IPV). Këshillohet të bëhen doza të tjera përsëritëse çdo dhjetë vjet.

Në të njëjtën kohë propozohet edhe vakcina kundër meningokokut tetraivalente e konjuguar e llojit A, C, W<sub>135</sub>, Y.



## PAS MOSHËS DHJETË VJEÇARE

### Lia e dhenve

<p><b>Sëmundja</b></p>	<p><b>Lia e dhenve</b> është sëmundje infektive shumë ngjitëse. Transmetimi bëhet nëpërmjet kontaktit me dëmtime të subjektit të infektuar ose nëpërmjet frymëmarrjes.</p> <p>Shfaqet me temperaturë të moderuar, dhimbje koke e dobësi të pasuara nga shfaqja në lëkurë e ekzantemës: njolla të vogla të kuqe në relief (papula) që transformohen në flluska e që zgjasin për 3-4 ditë. Më pas transformohen në kore.</p> <p>Periodha e inkubacionit është prej 14-21 ditësh. Ngjitshmëria është e pranishme nga 5 ditë para shfaqjes së erupsionit në lëkurë, deri 5 ditë pas shfaqjes së flluskave. Ndërlikimet mund të jenë: mbiinfeksion bakterial të flluskave, pneumoni (ndërlikimi më i dendur tek të rriturit, në 20% të rasteve), ulje e trombociteve në gjak, meningoencefalit (1,7 në 100.000 në moshë pediatrike, 15 në 100.000 tek të rriturit). Infeksioni i marrë nga një grua shtatzënë mund t'i shkaktojë dëm fetusit ose linë e dhenve tek i porsalinduri.</p> <p>Vdekshmëria e lisë së dhenve është 2 në 100.000 raste (30 në 100.000 tek të rriturit).</p> <p>Pasi merret infeksioni, virusi i lisë së dhenve vazhdon në formë të fshehur. Në disa raste (10-20%) veçanërisht tek subjektet e moshuara e me imunitet të kompromentuar, mund të riaktivizohet duke shkaktuar Herpes Zoster, i karakterizuar nga dëmtime me flluska, të shpërndara me grumbuj në zona të lokalizuara të sipërfaqes së trupit, shpesh të shoqëruara nga dhimbje e fortë. Lia e dhenve aktualisht është sëmundja ezantemike më e përhapur në Itali me mijëra raste të sinjalizuara çdo vit.</p>
<p><b>Vaksinimi</b></p>	<p>Vaksina kundër lisë së dhenve përbëhet nga virusi i gjallë i dobësuar.</p> <p>Vaksinimi kundër lisë së dhenve u ofrohet në moshën 11 vjeçare fëmijëve që nuk e kanë kaluar sëmundjen ose që nuk janë vaksinuar në muajin e 13-15-të të jetës (subjekte të ndjeshme). Janë të nevojshme 2 doza me të paktën 4 javë distancë.</p> <p>Vaksinimi është përparësor për fëmijët që u përkasin kategorive më në rrezik që ta marrin linë e dhenve e të shkojnë drejt ndërlikimeve. Bëhet fjalë për fëmijë të prekur nga leucemia, me imunitet të deprimuar, kandidatë për transplantim ose të transplantuar, tek të cilët ecuria klinike e lisë së dhenve mund të rezultonte veçanërisht e rëndë ose vdekjeprurëse.</p> <p>Efektshmëria e vaksinës është prej 70-85% në parandalimin e formave të lehta, prej 95-100% në parandalimin e formave të rënda.</p> <p>Vaksinimi i fëmijës që bashkëjeton me një nënë shtatzënë rekomandohet gjithashtu sepse virusi vaksinor (i dobësuar) nuk e shkakton sëmundjen tek bashkëjetuesit.</p>
<p><b>Kur duhet të shtyhet</b></p>	<p>Rrethanat që e bëjnë të duhur shtytjen e këtij vaksinimi janë:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• sëmundje akute me temperaturë o çrregullime të përgjithshme të gjykuara klinikisht të rëndësishme;</li> <li>• futje e imunoglobulinave, gjak ose plazmë, produkte që mund të pengojnë përgjigjen e mirë imunitare ndaj vaksinës;</li> <li>• injektimi së fundi i një vaksine tjetër me bazë virusesh të gjalla.</li> </ul>
<p><b>Kur nuk duhet vaksinuar</b></p>	<p>Vaksina kundër lisë së dhenve nuk duhet të bëhet në rrethanat e mëposhtme:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• e metë e rëndë e sistemit imunitar për shkak të sëmundjeve ose terapive;</li> <li>• reaksione të rënda alergjike ndaj përbërësve të vaksinës ose injektimeve të mëparshme të të njëjtës vaksinë.</li> </ul>
<p><b>Efekte anësore</b></p>	<p>Vaksina kundër lisë së dhenve tolerohet mirë.</p> <p>Në rreth 20% të rasteve, në pikën ku është bërë injeksioni, mund të shfaqen skuqje e fryrje që zhduken shumë shpejt.</p> <p>Nga 5 deri 26 ditë pas vaksinimit mundet që fëmija të paraqesë rritje temperature, në përgjithësi modeste e me kohëgjatësi të shkurtër (1-2 ditë); në rreth 6% të rasteve mundet të shfaqen simptoma të lisë së dhenve të zbehtë.</p>

## Infeksione nga Papilloma virus njerëzor – HPV

<p><b>Sëmundja</b></p>	<p><b>Papillomavirus njerëzor (HPV)</b> është virus që infekton qelizat e aparatit gjinior. Njihen 100 lloje e 16 prej këtyre konsiderohen me rrezik të lartë për shkaktimin e kancerit; në veçanti disa prej tyre mund të shkaktojnë kancerin e qafës së mitrës. Llojet HPV 16 e 18 janë të pranishme në 70% të rasteve të kancerit të zonës gjiniore; llojet HPV 6 e 11 e të tjera janë me rrezik të ulët kanceri e mund të shkaktojnë lëndime beninje si kondiloma. Vaksina ka treguar se është mbrojtëse edhe ndaj llojeve të tjera tumori (vulva, vagjina e anus). 75% e popullsisë seksualisht aktive gjatë jetës së vet hyn në kontakt me HPV e rreth gjysma e kësaj infektohet me një lloj HPV që mund të shkaktojë tumor. Infeksioni, që është më i zakonshmi midis atyre që transmetohen seksualisht e që mund të shkaktojë kancer, mund të merret edhe me raporte seksuale jo të plota.</p> <p>Në pjesën më të madhe të rasteve (80-90%) HPV eliminohet në mënyrë spontane; në një përqindje të vogël rastesh virusi, duke mbetur në qelizat e aparatit gjinior, i transformon në qeliza anormale që mund të zhvillohen në kancer; evoluimi është shumë i ngadaltë e shfaqja kanceroze vihet re kryesisht pas moshës 35 vjeçare.</p> <p>Nga vitet 1990 në Piemonte grave u ofrohet falas, duke u nisur nga moshja 25 vjeç, një ndërhyrje ekzaminimi (screening) për të evidentuar lëndime të parakohshme, në një fazë kur mund të trajtohen me sukses.</p> <p>Për fat të keq në Itali verifikohen çdo vit rreth 3500 raste kanceri të qafës së mitrës e 1000 vdekje të shkaktuar prej tij; këtyre u duhen shtuar raste të tjera kanceri (vulva, vagjina, anus) që kanë si shkas HPV.</p>
<p><b>Vaksinimi</b></p>	<p>Në Itali janë të disponueshme tre vaksina (njëra dyvalente, një katërvalente e njëra 9-valente) që përbëhen nga proteina e sipërfaqes së virusit, që imunizojnë kundër llojeve të HPV 16 e 18; katërvalente është në gjendje të imunizojnë edhe kundër llojeve HPV 6 e 11, përgjegjëse për kondilomat; vakcina 9-valente mbron kundër llojeve HPV 16, 18, 6, 11, 31, 33, 45, 52 e 58. Vaksinimi është më i efektshëm nëse bëhet para fillimit të aktivitetit seksual; tek gratë që kanë pasur prej kohësh raporte seksuale, efektshmëria është më e vogël sepse mund të jenë infektuar prej kohësh. Vaksinimi shërben për parandalimin e infeksioneve, por jo për kurimin e atyre që janë marrë prej kohësh.</p> <p>Vaksina bëhet me dy injeksione brendamuskulore në pjesën e lartë të krahut. Nuk njihet ende kohëzgjatja e mbrojtjes, por aktualisht nuk parashikohet doza përsëritëse.</p> <p>Vaksina ofrohet në mënyrë aktive e falas vajzave e djemve duke filluar nga moshja 11 vjeçare, ndërsa për të gjitha ata që nuk futen në ofertën aktive e falas ekziston disponueshmëria me çmim sipas kostos pranë ambulatorëve të vaksinimeve të ASL.</p> <p>Gratë, e vaksinuara e jo të vaksinuara, pasi arrijnë moshën 25 vjeçare, duhet gjithsesi të fillojnë e të vijojnë kryerjen e testit të ekzaminimit (screening) për diagnostikimin e lëndimeve parakanceroze, që nuk parandalohen të gjitha me vaksinën.</p>
<p><b>Kur duhet të shtyhet</b></p>	<p>Ky vaksinim, si edhe të tjerat, duhet të shtyhet përkohësisht në rast të një sëmundjeje akute me temperaturë ose çrregullime të përgjithshme që gjykohen klinikisht të rëndësishme.</p>
<p><b>Kur nuk duhet vaksinuar</b></p>	<p>Nuk ekzistojnë kushte klinike që nuk lejojnë kryerjen e këtij vaksinimi, me përjashtim të atyre subjekteve që kanë paraqitur reaksione alergjike shumë të rëndësishme ndaj lëndëve që gjenden në vaksinë ose ndaj dozave pararendëse të të njëjtës vaksinë.</p>

<b>Efekte anësore</b>	Vaksina kundër papilloma virus njerëzor është e sigurtë dhe e efektshme. Reaksionet anësore që më shpesh mund të takohen pas vaksinimit janë: dhimbje, fryrje e skuqje në vendin e injeksionit, dhimbje koke, temperaturë, të përzier e shqetësime të tjera gastrointestinale, urtikarie, dhimbje e kyçeve dhe muskulare.
-----------------------	---

### Infeksione nga *Neisseria meningitidis* A, C, W<sub>135</sub>, Y (meningokoku ACWY)

<b>Sëmundja</b>	<p>Meningokoku është një bakter që mund të shkaktojë dy lloje sëmundjesh: septicemia (infeksioni i gjakut) e meningjiti (pezmatim i membranave që mbështjellin trurin e palcën kurrizore).</p> <p>Sëmundjet nga meningokoku janë relativisht të rralla në Itali. Qeniet njerëzore infektohen nga pesë lloje meningokoku, që quhen serum grupe, që shënohen me shkronjat e alfabetit: A, B, C, Y, W<sub>135</sub>.</p> <p>Në Itali mbizotërojnë serum grupet C e B, ndërsa pjesa tjetër e serum grupeve (A, Y, W) janë aktualisht më të përhapura në vende të tjera, si në Europë ashtu edhe gjetiu.</p> <p>Preken më shumë nga sëmundja fëmijët, adoleshentët e të rriturit e rinj. Sëmundja bëhet gjithnjë e më e rrallë sa më shumë ecet përpara në moshë. Gjithkush mund të sëmuret nga infeksioni i meningokokut, megjithatë janë në rrezik më të madh njerëzit që paraqesin:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• mbrojtje imunitare të ulura rëndë nga një sëmundje (për shembull infeksioni HIV) ose nga një terapi (kimioterapi antitumorale, radioterapi, përdorim i gjatë i kortizonëve me doza të larta),</li> <li>• funksionalitet të ulur ose heqjen kirurgjikale të shpretkës.</li> </ul> <p>Meningokoku, njëllonj si shumë mikrobe të tjera, transmetohet nëpërmjet kollës, teshtitjes ose nëpërmjet kontakt intim midis njerëzve; vendoset në sipërfaqen e brendshme të hundës e në grykë, ku mund të jetojë edhe për muaj pa shkaktuar asnjë dëm. Ndonjëherë, për arsye ende të panjohura mirë, mund të kalojë në gjak; nëpërmjet gjakut, mund të arrijë meningjet (cipat trunore).</p>
<b>Vaksinimi</b>	<p>Në Itali janë të disponueshme dy vaksina kundër meningokokut ACWY; njëra rekomandohet për imunizimin aktiv të subjekteve duke filluar nga mosha 6 javore dhe tjetra duke filluar nga mosha 24 muajsh.</p> <p>Bëhet fjalë për vaksina të paaktivizuara (të përfutuara me fragmente të bakterit) e të konjuguara, domethënë të lidhura me një proteinë të veçantë për t'i bërë më të efektshme. Si çdo vaksinë tjetër, efektshmëria është e lartë por jo absolute.</p> <p>Vaksina bëhet me një injeksion brendamuskulor në pjesën e lartë të krahut; nevojitet një dozë e vetme. Vaksina ofrohet në mënyrë aktive e falas adoleshentëve midis moshës 12 e 17 vjeçare.</p>
<b>Kur duhet të shtyhet</b>	Ky vaksinim, si edhe të tjerat, duhet të shtyhet përkohësisht në rast të një sëmundjeje akute me temperaturë ose çrregullime të përgjithshme që gjykohen klinikisht të rëndësishme.
<b>Kur nuk duhet vaksinuar</b>	Nuk ekzistojnë kushte klinike që nuk lejojnë kryerjen e këtij vaksinimi, me përjashtim të atyre subjekteve që kanë paraqitur reaksione alergjike shumë të rëndësishme ndaj lëndëve që gjenden në vaksinë ose ndaj dozave pararendëse të të njëjtës vaksinë.
<b>Efekte anësore</b>	<p>Niveli i sigurisë së kësaj vaksine krahasohet me atë të vaksinave rutinore. Mund të paraqiten efekte e mëposhtme anësore:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• reaksion lokal me fryrje, skuqje e dhimbje</li> <li>• temperaturë</li> <li>• ngacmueshmëri, e qarë e zgjatur (tek fëmijët më të vegjël)</li> <li>• dhimbje koke (më pak e dendur tek fëmijët e vegjël)</li> <li>• lodhje, përgjumje</li> </ul>

**Vaksina që u ofrohen fëmijëve në rrezik**

## Vaksina që u ofrohen fëmijëve në rrezik

### Gripi

<b>Sëmundja</b>	<p>Gripi është sëmundje infektive ngjitëse që shkaktohet nga virusi i gripit. Transmetohet me frymëmarrje nga një person i infektuar.</p> <p>Simptomat kryesore janë: temperaturë, kollë, dhimbje fyti, dhimbje koke, dhimbje muskulore, të dridhura.</p> <p>Sëmundja prek çdo vit në të gjithë botën njerëz të çdo moshe. Shumë njerëz sëmuren për pak ditë, tek të tjerët sëmundja mund të ketë një ecuri më të rëndë me pasoja shtrimi në spital. Gripi shkakton qindra të vdekur çdo vit, kryesisht tek njerëzit e moshuar.</p> <p>Viruset që shkaktojnë gripin ndryshojnë shpesh e çdo vit është e nevojshme përgatitja e një vaksine të re kundër gripit për të garantuar efektshmërinë.</p>
<b>Vaksinimi</b>	<p>Mbrojtja e dhënë nga vaksina zhvillohet dy javë pas vaksinimit. Disa njerëz të vaksinuar mund të sëmuren nga gripi, zakonisht në formë më të lehtë.</p> <p>Vaksina nuk të mbron nga viruse të frymëmarrjes të ndryshme nga ato që përmbahen tek vaksina.</p> <p>Për sa u takon fëmijëve, vaksinimi është përparësor (duke filluar nga moshë 6 muajore), në rast se janë prekur nga:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• sëmundje kronike të aparatit të frymëmarrjes, qarkullues, urinar;</li><li>• sëmundje gjaku;</li><li>• diabeti e sëmundje të tjera të metabolizmit;</li><li>• sindroma nga thithja e keqe e zorrëve;</li><li>• fibroza cistike;</li><li>• sëmundje të bashkëlindura e të përftuara që shkaktojnë prodhim të mangët të antitropave; patologji për të cilat janë programuar ndërhyrje të rëndësishme kirurgjikale;</li><li>• sëmundje reumatike në trajtim kronik me acid acetilsalicilik;</li><li>• sëmundje neurologjike.</li></ul> <p>Efektshmëria e vaksinës është prej 59% tek fëmijët e shëndetshëm mbi dy vjeç.</p> <p>Vaksina parashikon dy doza në distancë të paktën prej 4 javësh deri në moshën 9 vjeçare, nëse bëhet fjalë për vaksinimin e parë, një dozë e vetme pas moshës 9 vjeçare.</p>
<b>Kur duhet të shtyhet</b>	<p>Njerëzit që paraqesin sëmundje akute në vijim e sipër të rëndë ose të moderuar duhet të presin përmirësimin klinik ose shërimin para se të marrin vaksinën.</p>
<b>Kur nuk duhet vaksinuar</b>	<p>Vaksina nuk u këshillohet atyre që janë alergjikë ndaj njërit prej përbërësve të vaksinës.</p>
<b>Efekte anësore</b>	<p>Efektet anësore më të shpeshta janë: dhimbje, skuqje e fryrje në pikën e injeksionit, dobësi e temperaturë që fillon 6-12 orë pas vaksinimit dhe zgjat 1-2 ditë.</p> <p>Shqetësime neurologjike janë të rralla (1-2 raste në një milion vetë të vaksinuar), ky rrezik në fakt është shumë më i ulët se ai i përcaktuar nga një grip i rëndë.</p>

## Vaksina që u ofrohen fëmijëve në rrezik

### Hepatiti A

<p><b>Sëmundja</b></p>	<p><b>Hepatiti A</b> është sëmundje akute me ethe që prek mëlçinë, me shërim spontan, me temperaturë, anoreksi, të përzier, dobësi, dhimbje barku, të pasuara pas pak ditësh nga ikteri (ngjyrë e verdhë e lëkurës). Janë të shpeshta edhe format pa simptoma, veçanërisht gjatë epidemive dhe tek fëmijët.</p> <p>Shkaktohet nga një virus që transmetohet nga njeriu në njeri ose nëpërmjet konsumit të ujit ose të disa ushqimeve të gjalla (ose të papjekura siç duhet), veçanërisht molusqe, të kultivuara në ujëra të ndotura nga shkarkimet e ujërave të zeza që përmbajnë virusin. Infeksioni është gjithashtu i shpeshtë midis subjekteve që udhëtojnë në vende ku sëmundja është endemike, midis homoseksualëve e midis atyre që përdorin droga intravenoze. I rrallë është transmetimi nënë-fëmijë, sikurse ai nëpërmjet transfuzionit të gjakut.</p> <p>Hepatiti A është i përhapur në të gjithë botën si në formë sporadike, ashtu epidemike. Në vendet në zhvillim me kushte të mangëta higjieniko-shëndetësore, infeksioni transmetohet me shpejtësi tek fëmijët, tek të cilët sëmundja është shpesh pa simptoma.</p>
<p><b>Vaksinimi</b></p>	<p>Efektshmëria e vaksinimit është prej 94-100% pas dy dozash.</p> <p>Vaksina për hepatitin A bëhet me injeksion brendamuskuor. Në Itali janë të disponueshme dy vaksina të ndryshme që japin mbrojtje nga infeksioni pas 14-21 ditësh.</p> <p>Vaksinimi ofrohet falas subjekteve të të gjitha moshave të angazhuara në projekte kooperimi/humanitare e për të gjithë subjektet nën moshën 18 vjeçare, me vëmendje të veçantë ndaj subjekteve në moshë pediatrike që shkojnë në vende ku sëmundja është endemike e në disa grupe në rrezik.</p> <p>Shumë të rëndësishme janë gjithashtu normat higjienike të përgjithshme për parandalimin e infeksioneve oro-fekale (higjiena personale, larja e pjekja/zierja e perimeve, molusqet etj.) dhe kontrolli i kultivimit e i tregtimit të frutave të detit.</p> <p>Nuk ka kundërrindikime për përdorimin tek subjekti me imunitet të deprimuar.</p>
<p><b>Kur duhet të shtyhet</b></p>	<p>Si për çdo vaksinë tjetër, vaksinimi duhet të shtyhet tek subjektet me infeksione akute e të rënda. Megjithatë, prania e infeksioneve të lehta nuk përbën kundërrindikim ndaj vaksinimit.</p>
<p><b>Kur nuk duhet vaksinuar</b></p>	<p>Vaksina nuk duhet t'u injektohet njerëzve me ndjeshmëri të lartë ndaj çdo përbërësi të vaksinës. Nuk ka të dhëna për sigurinë në shtatzëni, edhe pse rreziku konsiderohet i ulët ose inekzistent.</p>
<p><b>Efekte anësore</b></p>	<p>Efektet negative janë të moderuara e përfshijnë dhimbje lokale, e jo aq shpesh, fortësimin e vendit të vaksinimit.</p>

**Vaksina që u ofrohen fëmijëve në rrezik**

**Infeksione nga Rotavirus**

Shikoni skedën në faqen 16

Vaksina që u ofrohen fëmijëve në rrezik

Infeksione nga *Neisseria meningitidis* (meningokoku)

Shikoni skedat përkatëse



**Vaksina të ofruara me çmimin e kostos**

Për të lindurit që nuk përfshihen në ofertën aktive e falas, Krahina Piemonte vë në dispozicion të gjitha vaksinat me çmimin e kostos.

Me "çmimin e kostos" kuptohet çmimi i blerjes së produktit (përfshirë IVA - Tvsh) të cilit i duhet shtuar kostoja e injektimit të produktit baras me 16,00 Euro; pagesa prej 16,00 Euro i referohet seancës së parë vaksinore pavarësisht nga numri i vaksinave të bëra e nuk duhet kërkuar më në seancat vaksinore të mëpasshme, të nevojshme për të plotësuar ciklet vaksinore të filluara, ose për vaksinimet e prapavendosura për çdolloj arsyeje ndaj një seance vaksinore të mëpasshme.

## Informacione të tjera të dobishme

*Mjekët, asistentët shëndetësorë, infermierët profesionistë të Shërbimeve Vaksinore të ASL-it tuaj e pediatri i familjes, do t'ju japin të gjitha sqarimet e përditësimet që do të kërkon.*

*Për informacione të mëtejshme:*

- SeREMI- ASL në: <http://www.seremi.it/>
- Genitori più (Prindër më shumë): [www.genitoripiu.it](http://www.genitoripiu.it)
- Portali i epidemiologjisë për shëndetësinë publike: [www.epicentro.iss.it](http://www.epicentro.iss.it)
- Portali mjekësor e shkencor për vaksinimet përgatitur nga Shoqëria Italiane e Higjienës: [www.vaccinarsi.org](http://www.vaccinarsi.org)
- "Vaksinat pediatrike: pyetjet e vështira"  
<http://www.seremi.it/content/vaccinazioni-pediatriche-le-domande-difficili>